

Kezzap akyllysumaklar

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 января, 2025

Kezzap akyllysumaklar KEZZAP AKYLLYSUMAKLAR

Sosial mediýada özüne «ullakan aýnadan garap durandyr» öýdýän, aslynda gözýetimi darajyk käbir bloggerleriň wideolaryna syn edip otyrkam şeyle pikir etdim: Düýp mesele adam bolmak. Bular

adam däl!

Ýadyma nemes filosofy Fridrih Nişse düşdi. Çünkü «Ýagşynyň we ýamanyň aňyrsynda» eserinde «ýüreksizi, gorkagy, ownukçyly, dar bähbitleriň pikirini edýäni» ýepbekledi.

Şeýle-de, «Ahlagyň genealogiyasy» eserinde adamzadyň «ýagşy» we «ýaman» gymmatlyk seljermelerini haýsy şertler astynda döredýändigini öwrendi...

Döwrüň bilim derejesini, aň kabul etmesini (восприятие) gelip çykyş-genealogiya barlagy bilen derňän Nişsäniň yzyna Fuke, Derrida, Bartes, Gwattari, Delýoz ýaly filosoflar eýerdi...

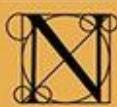
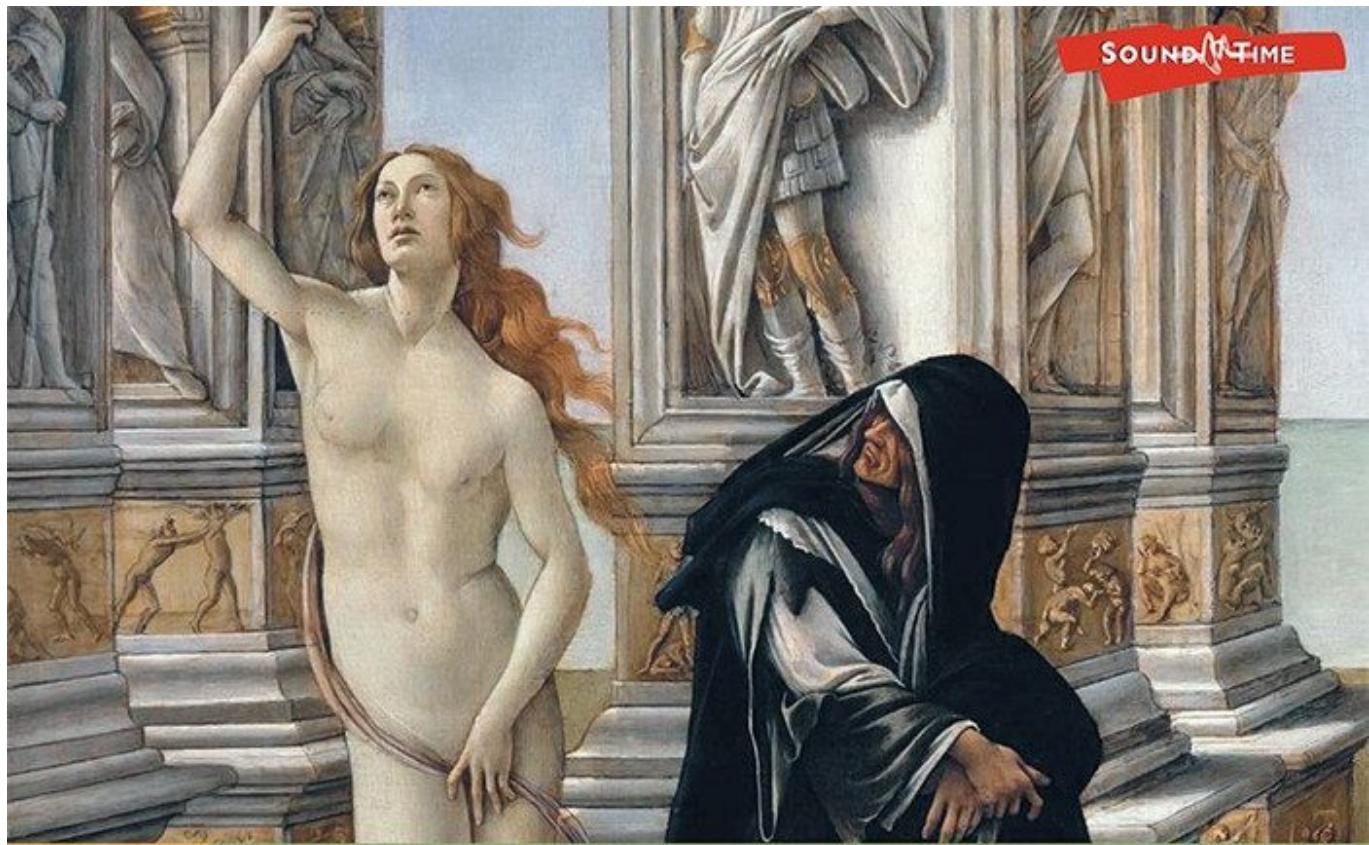
Bu ýoluň wekillerinden Alen Denonyň ýazan «Göydükligiň häkimiýeti» maňa şuny görkezdi: Ýurdumyzdaky göydükligiň genealogiyasy ýazylmaly!

Ýurdumyzda göydükligiň kesgitlemesiniň bilnişi «ortaça derejedejem» pes. Bärden gaýdýar. Göydüklik ýagşynyň ganym duşmanydyr!

Kesgitlemäniň ahlak bilen ýakyn baglanychsygy bar. Ahlak gymmatlyklary taýdan nämäniň göz öňüne tutulýandygyny bilsek, kesgitlemäniň manysyna diňe şonda doly düşüneris.

Muny mysallara yüzlenmek arkaly düşündireýin:

Aýdaly, islendik ýagdaýda mert durup ogra – ogry, zalyma – zalym diýmeli. Emma göydük adam şahsy bähbitlerini göz öňüne tutup ogry-jümrä, bozgaga, ýalança, zalyma arka durýar. Ine, ahlak taýdan çüýremek diýip şuňa diýilýär. Biziň ýurdumyzda şeýle ýagdaý giňden ýaýrapdyr.

ФРИДРИХ НИЦШЕ

ГЕНЕАЛОГИЯ МОРАЛИ

*Книги, изменившие мир.
Писатели, объединившие поколения.*

Э К С К Л Ю З И В Н А Я К Л А С С И К А

* * *

Hakykaty haýsydyr bir bähbit üçin ýa-da gorkaklyk edip aýtmazlyk ogry, bozgak, zalym bilen hyzmatdaşlyk etmek göýdükligiň iş yüzündäki netijesidir.

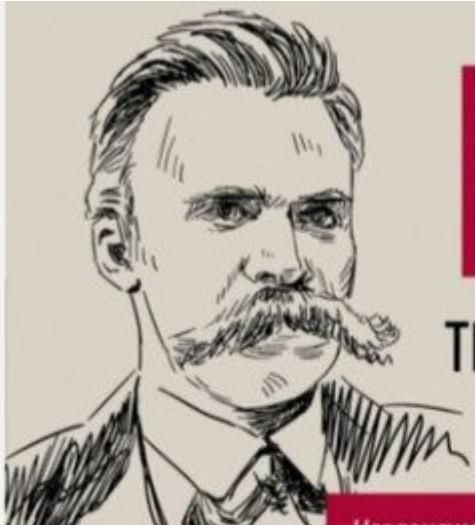
Göýdüklik özüne dymandygy üçin teklip edilýäni almak üçin tarap tutýar we aktiw görnüşde ýalan sözlemäge, hatda şuňa meňzeş ýagdaýda bolan we bolup biljek başgalary bilen hyzmatdaşlyga yüz urýar.

Özem şeýle çüýränligiň häkimiýet tarapy has beter gutulgysyz! Häkimiýet iş orunlaryny paýlanda etiki deň kriteriyada bolmaly iş ukyby göz öňüne tutman salgylanmasyny diňe «özünü

goldayalardyr tanyşlarynyň» üstünden berýär. Mawy ekranda munuň mysaly sanardan köp...

Ine... Göýdükligiň emele getirýän çüýrukligi şu. Netijede jemgyyet ýagşylar tarapyndan däl, tanyş we jaň üsti bilen bellenen – işini oñarmaýan emelsizler tarapyndan dolandyrylyar. Hem:

Ýallakçylaryň, ýaranjaňlaryň öñe çykarylmagy jemgyyetçilik çağşamasyna sebäp bolýar. Bu çüýreme ýyl geçdigisaýy ulalyp çuňlaşýar. Çünkü jemgyyetdäki ullakan eden- etdilik we adalatsyzlyk duýgusy göýdükligi bähbitparaz «banda» öwürýär... Düýnki güne çenli «şul-a gowy žurnalist bolar» diýip pikir edenlerimiň ekrandaky syyasatyň ýyrttygyna ýamanjak bolmagynyň meni pikirlendiren zady şu: Howaýy şan-şöhrata uzaýan göýdük aňsatçyllygy saýlap alýarlar...

НИЦШЕ

ТРИ ГЛАВНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Независимость — удел немногих: это преимущество сильных

ПО ТУ СТОРОНУ ДОБРА И ЗЛА

*Жить — разве это не значит как раз желать быть
чем-то другим, нежели природа?*

ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ СЛИШКОМ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЕ

Лучше ничего не знать, чем знать многое наполовину

ТАК ГОВОРИЛ ЗАРАТУСТРА

* * *

Нацанда «bir zatlary öwrenip bolmazmyka» diýip ekranyň öñüne

geçsem, edilýän çykyşlary soňuna çenli diňläp bilemok! Ekrandaky hyzmatdaşlyga arkasyny dirän göýdükleriň gündelik bähbitlerini amala aşyrmak üçin ýalan-ýaşryk her hili ýolýordumy, pyrylldagy etmekden gaytmaýandygyna takatym ýetenok.

Ýörite «bellenendigine» görübilemezlik edilýändir öydülýär we şyrrygy çykan göýdük sözlerini gaýtalap durýarlar.

Eýsem-de bolsa, dilewarlygy taýdan «ýokary», wezipe taýdan «ýeňillilikli» tanymallaryň ahlak gymmatlyklary taýdan göýdük jemgyýetinde näçe adam tarapyndan bilinýär? Gynansak-da, barmak büküp sananda on barmagyňam dolmazlygy göýdük «bandanyň» ululygy bilen baglanyşykly...

Hakyky akyl-paýhasa, wyždanly ahлага laýyk hereketler adamlary indi onçakly gyzyklandyrmaýar. Köpcülik bähbide esaslanýan gatnaşyklaryň «şärikdeşligine» dahilly edilmek islenýär. İş, pul, para-peşgeş, at-abraý, şan-şöhrat bar sebäbi...

Şeýlelikde... Bütin adamzat gymmatlyklaryny baýakylaşdyran, ýontemleşdiren, bimanyaşdyran göýdüklik şu günümüziziň gutulgysyz ýasaýyş-durmuş formasyna öwrüldi...

Beýle diýmek bilen diňe häkimiýet tarapy göz öňüne tutamok, siz özünü «oppozisiýa» diýip atlandyran akyllysymaklara-da ýa bolmasa sosial mediýada özuniňem düşünmeýän temalarynda akyl satýan ýeňles gelin-gyzlara-da serediň. Diňe youtube-de «gürleyän boşkellelere» däl-de, syýasatçylara-da serediň!

Göreş özuniň maňzynda adalatsyzlyk ýaly her dürli çüýremäniň sebäbi göýdüklige garşı alnyp barylmałydyr.

«Güni güýçliniň» däl-de, haklynyň we dogrynyň tarapynda durmak – gowy adam bolmak diýmekdir!

Soner YALÇYN.

«SÖZCÜ» gazeti, 05.11.2024 ý. Publisistika